

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้
เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐาน
และปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิชัย พ้องเสียง

ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ, โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

E-mail: wicpsiya@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) สร้างและพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น แบบสอบถามค่านิยมพื้นฐานและจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่นและแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่แบบไม่อิสระ (t-test แบบ Dependent Samples) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ ที่มีองค์ประกอบหลักคือ คู่มือครู คู่มือนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน ใบความรู้ แบบฝึกกิจกรรม และการวัดผลประเมินผล ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีชื่อเรียกว่า SCADE Model มีองค์ประกอบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน สิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เจื่อนใจในการใช้ชุดการเรียนรู้และการขยายผล ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอนคือ (1) Stimulate : S กระตุ้นจิตสำนึก (2) Construction : C สร้างความรู้ความเข้าใจ (3) Application : A พัฒนาค่านิยมและปลูกจิตสำนึก (4) Discussion : D วิเคราะห์อภิปรายผล และ

(5) Evaluation : E การประเมินผล มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ 3) ผลทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.12/85.98 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และนักเรียนมีค่านิยมพื้นฐานและมีจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) ผลการความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาด้วยชุดการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่านิยมพื้นฐาน จิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น
The development of learning Model of Local Wisdom by using

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561

learning package of “The Beauty of Roi – Et: Isan’s Saket” for Promoting Basic values and local conservation of the learning area of social studies religion and culture for Prathom 5 students

Wichai Pongseang

Senior Professional Level Teachers in Anuban Tessaban Mueang Roi Ed school.

Roi Ed Municipality, Mueang dustrict, Roi Ed province.

E-mail: wicpsiya@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the state of instruction on local wisdom about the learning model of local wisdom 2) to create and develop the learning model of local wisdom 3) to demonstrate the learning model of local wisdom and 4) to evaluate the students’ satisfaction after learning by using learning model of local wisdom. The participants were 34 Prathom 5/1 students of Anuban Municipal Muang Roi – Et School, who were studying in the first semester of academic year 2017, by using Cluster Random Sampling. The instruments were the learning model of local wisdom by using learning package of “The Beauty of Roi – Et: Isan’s Saket”, lesson plans, local wisdom test, basic questionnaire and satisfaction survey. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t – test (dependent samples) and content analysis. The results were: 1) The students and related persons needed the learning model of local wisdom, which had the main components, included teacher’s handbook; student’s textbook; learning standards; indicators, purposes, learning process, worksheets, exercise and the evaluation which could develop the students’ effective results increasingly. 2) The developed learning model was called SCADE Model, which had the principles, purposes, learning process and promoting learning tools. This process had 5 steps, S: Stimulate, C: Construction, A: Application, D: Discussion and E: Evaluation. was appropriate. 3) The experimental results of the learning model of local wisdom was effectively at 87.12/85.98, which was higher than. The criterion 4) The result of the students’ satisfaction towards the learning model

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561

by using learning package resulted on the students' effective results on pre – test and post – test by using the learning model of local wisdom, the efficiency difference was statistically significant at the .05 level and the students' satisfaction towards the learning model was at the high level.

Keywords

Develop the learning model, local wisdom, promoting basic values, local conservation

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 มุ่งใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมค่านิยมและปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความรัก ภาควุฒิมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้นเป็นความคาดหวังของสังคมไทยเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีคุณภาพ วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เหมาะสมเป็นพิเศษที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในวิถีชีวิตและความเป็นพลเมืองดี ซึ่งการเรียนรู้นี้ไม่ใช่เพียงการเรียนโดยการท่องจำ แต่ควรหมายรวมถึงการเรียนรู้และชื่นชมความคิดเห็นที่แตกต่าง มีการตัดสินใจ มีความเชื่อและปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของคุณธรรมที่ถูกต้องดีงามเพื่อให้สังคมดีขึ้นกว่าเดิม โดยกระตุ้นให้นักเรียนคิด ตั้งข้อสังเกต ตั้งคำถาม วิพากษ์ ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการดำรงชีวิตเพื่อนักเรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติอันเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ มีปัญหาด้านพฤติกรรมกรเรียน รวมทั้งปัญหาความสามารถในการคิด การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง (รายงานประเมินตนเอง สำนักการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด, 2559) ซึ่งสาระการเรียนรู้ของวิชาสังคมศึกษามีความหลากหลายและมีสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนอันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมืองดี ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านภูมิศาสตร์ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของบางเนื้อหานั้นยังเป็นนามธรรม ครูสอนเนื้อหาโดยตรงหรือหนังสือเรียนเป็นหลัก ขาดการเชื่อมโยงเนื้อหาสู่แหล่งเรียนรู้จริงในท้องถิ่น และการปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และประสบการณ์ ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาทั้งหมด เกิดการรับรู้ได้แต่ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ครูขาดสื่อการเรียนการสอน และนักเรียนมองไม่เห็นความสำคัญในการนำสิ่งใกล้ตัวมาประยุกต์ใช้ให้เกิดขึ้นกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บุคคลสำคัญนักปราชญ์ท้องถิ่น การละเล่นพื้นบ้าน เครื่องดนตรีและการแสดงในท้องถิ่น ที่ควรส่ง

เสริมให้มีความรู้ ความตระหนักห่วงแหวน มีส่วนร่วมสืบทอดรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้ นักเรียนโดยส่วนใหญ่ไม่นิยมเรียนรู้เนื่องจากคิดว่าเป็นสิ่งที่ล้าสมัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จากความเป็นมาและสภาพของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงาม นามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เพื่อมุ่งพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ที่เป็นสื่อการสอนแบบบูรณาการสาระการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น สนองต่อความต้องการของครูและโรงเรียนในพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. สร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด สำนักการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 70 คน ซึ่งมีสภาพแวดล้อมในการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561

เรียนรู้ที่คล้ายคลึงกันและละความสามารถทุกห้อง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด สำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด สำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยชุดการเรียนรู้ 9 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เล่าขานตำนานเมืองสาเกต ชุดที่ 2 บุญผะเหวดตำนานพระเวสชาดก ชุดที่ 3 มรดกประเพณีไทยอีสาน ชุดที่ 4 ลือกังวานปราชญ์ชุมชนท้องถิ่น ชุดที่ 5 ทรัพย์แผ่นดินโบราณสถาน ชุดที่ 6 ฟังนิทานและการละเล่นภูมิปัญญา ชุดที่ 7 ตระการตาผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ชุดที่ 8 อิ่มอร่อยสราญอาหารพื้นถิ่น และชุดที่ 9 ดนตรีศิลป์การแสดงล้ำค่า

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 8 คน ผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 ฉบับ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ

ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 8 คน ผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน และเครื่องมือประเมินความสอดคล้อง มี 6 ชนิด ได้แก่ 1) แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 ฉบับ 2) แบบประเมินความสอดคล้องของชุดการเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ 3) แบบประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ 4) แบบประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ฉบับ 5) แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่นจำนวน 1 ฉบับ และ 6) แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 1 ฉบับ

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ มี 4 ชนิด ได้แก่ 1) ชุดการเรียนรู้ จำนวน 9 เล่ม 2) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 18 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวัดความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.27-0.76 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.84 4) แบบวัดค่านิยมพื้นฐานและจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (ใช้ค่า r) ตั้งแต่ 0.43-0.82 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

ขั้นที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (ใช้ค่า r) ตั้งแต่ 0.48-0.91 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามระยะของขั้นตอนด้วยตนเอง รวมถึงการทดลองใช้เครื่องมือมีระยะเวลาดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรื่อง	แผนการจัดการเรียนรู้	เรื่องย่อย	เวลา (ชั่วโมง)	วัน เดือน ปี ที่ทดลองใช้รูปแบบฯ
ทดสอบก่อนเรียน			1	31 กรกฎาคม 2560
1. เล่าขานตำนานเมืองสาเกต	แผนที่ 1	ของดีเมืองร้อยเอ็ด	1	1 สิงหาคม 2560
	แผนที่ 2	ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น	1	2 สิงหาคม 2560
2. บุญผะเหวดตำนานพระเวสชาดก	แผนที่ 3	แห่บุญผะเหวด	1	8 สิงหาคม 2560
	แผนที่ 4	ฟังเทศน์มหาชาติ	1	9 สิงหาคม 2560
3. มรดกประเพณีไทยอีสาน	แผนที่ 5	ฮีตสิบสองคองสิบสี่	1	15 สิงหาคม 2560
	แผนที่ 6	ประเพณีไทยอีสาน	1	16 สิงหาคม 2560
4. ลีอกังวานปราศรัยชุมชนท้องถิ่น	แผนที่ 7	ปราศรัยช่างศิลป์	1	22 สิงหาคม 2560
	แผนที่ 8	ปราศรัยหมอลำ ศิลปินแห่งชาติ	1	23 สิงหาคม 2560
5. ทรัพย์สินแผ่นดินโบราณสถาน	แผนที่ 9	9 วัดประจำเมือง	1	29 สิงหาคม 2560
	แผนที่ 10	ปราสาทหิน	1	30 สิงหาคม 2560
6. ฟังนิทานและการละเล่นภูมิปัญญา	แผนที่ 11	นิทานเรื่องเล่าครูภูมิปัญญา	1	5 กันยายน 2560
	แผนที่ 12	การละเล่นพื้นบ้าน	1	6 กันยายน 2560
7. ตระการตาผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน	แผนที่ 13	ผ้าไหมสาเกต	1	12 กันยายน 2560
	แผนที่ 14	เครื่องปั้นดินเผา	1	13 กันยายน 2560
8. อิ่มอร่อยสรสาธอาหารพื้นถิ่น	แผนที่ 15	ข้าวจี๊	1	19 กันยายน 2560
	แผนที่ 16	ห่อข้าวต้มขมมเหียน	1	20 กันยายน 2560
9. ดนตรีศิลป์การแสดงล้ำค่า	แผนที่ 17	เครื่องดนตรีพื้นบ้าน	1	26 กันยายน 2560
	แผนที่ 18	ขับร้องและฟ้อนรำ	1	27 กันยายน 2560
ทดสอบหลังเรียน			1	28 กันยายน 2560
รวม			20 ชั่วโมง	

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ 2 วิธี ดังนี้

1. วิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบสถิติที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test Dependent Samples)
2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึก รักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏดังนี้

ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีองค์ประกอบหลักคือ คู่มือครู คู่มือนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน ใบความรู้ แบบฝึกกิจกรรม และการวัดผลประเมินผลที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีชื่อเรียกว่า SCADE Model มีองค์ประกอบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน สิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ เงื่อนไขในการใช้และการขยายผล ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอนคือ (1) Stimulate : S ขั้นกระตุ้นจิตสำนึก (2) Construction : C ขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจ (3) Application : A ขั้นพัฒนาค่านิยมและปลูกจิตสำนึก (4) Discussion : D ขั้นวิเคราะห์อภิปรายผล และ (5) Evaluation : E ขั้นการประเมินผล และผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการศึกษาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ปรากฏดังตาราง 2-3

ตาราง 2 ผลการหาประสิทธิภาพ (E1/E2) ของชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผลการทดลอง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	เฉลี่ยร้อยละ
คะแนนจากการทำใบกิจกรรม แบบทดสอบย่อยหลังเรียน ของการใช้ชุดการเรียนรู้ 9 เรื่อง (E ₁)	270	235.24	2.93	87.12
คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (E ₂)	30	25.79	1.09	85.98

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากคะแนนระหว่างเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 87.12 และจากคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 85.98 ดังนั้นการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.12/85.98 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1

คะแนน	N	\bar{X}	S.D.	df	t	P
ก่อนเรียน	34	19.03	2.10	33	29.98**	0.00
หลังเรียน	34	25.79	1.09			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 แสดงให้เห็นว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้

จากการศึกษาด้านความคิดเห็น เรื่อง ความพึงพอใจหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก ด้านที่นักเรียนนักเรียนแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 รายการ คือ ด้านการดำเนินการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และนักเรียนแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 รายการ คือ ด้านวัตถุประสงค์และเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ผลการวิจัยมีประเด็นที่จะได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และรูปแบบการเรียนจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และสิ่งสนับสนุน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยเอ็ดเพชรงามนามสาเกตแห่งแดนอีสาน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและปลูกจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของคู่มือการจัดการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปใช้ เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบตามหลักการของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน กล่าวคือ ได้กำหนดแบบแผนหรือโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของรูปแบบการสอนไว้อย่างชัดเจน โดยผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับทิตินา แชมมณี (2555) ได้กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นลักษณะที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามระบบระเบียบ ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561

แนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคต่างๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่เชื่อถือได้

ทั้งนี้การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนยังสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในมาตรา 24 เน้นการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ทุกวิชา ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้รู้ไปพร้อมกัน จากสื่อที่หลากหลายให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับพื้นฐานหรือวิถีชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่น เป็นการพัฒนาศักยภาพนักเรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้ในชุมชนของตนเอง ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีสร้างความรู้และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่มีจุดประสงค์ให้นักเรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับเป็นวิธีการเรียนรู้ในแต่ละบุคคล มีขั้นตอนการสอน 5 ขั้น คือ ขั้นกระตุ้นจิตสำนึก ขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจ ขั้นพัฒนาค่านิยมและปลูกจิตสำนึก ขั้นวิเคราะห์ห่อภิปรายผล และขั้นการประเมินผล ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องเหมาะสมและสามารถนำไปพัฒนานักเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดี จากการสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มตัวอย่างและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับความคิดเห็น ความรู้สึก และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแสดงออกในด้านความรู้ ความภาคภูมิใจ ความชื่นชอบในเนื้อหาและกิจกรรมการสอน การเรียนรู้ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมสืบทอดต่อไปให้กับคนรุ่นหลังต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดเชิงนโยบายและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา และการจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น สู่การจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน เพื่อทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ครูผู้สอนที่จะนำรูปแบบไปใช้ควรศึกษาคู่่มือการใช้รูปแบบ ขั้นตอนของรูปแบบในรายงานฉบับสมบูรณ์ และข้อมูลการใช้สื่อประกอบ การวัดประเมินผลอย่างเข้าใจ ปรับได้ตามความเหมาะสมของบริบทโรงเรียน และชั้นเรียน

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทีศนา แชมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด. รายงานประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2559. ร้อยเอ็ด :
ทันใจการพิมพ์
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551.